

Autorių teisės ir įstatymai

Kontroliniai temos klausimai

- Pakomentuokite kaip suprantate autorių teises?
- Kas yra autorių teisių subjektas ?
- Kaip ginamos autorių teisės Lietuvoje?
- Kokios teisinės normos Lietuvoje reguliuoja autorių teises?
- Kas yra autorių teisių objektas informacinių technologijų srityje?
- Kas juridine prasme laikomas programos autoriumi?
- Kokias autorius turi asmeninės neturtinės teisės?
- Kokias autorius turi asmeninės turtinės teisės?
- Pakomentuokite kompiuterio programos atgaminimo ir adaptavimo juridinius aspektus?
- Pakomentuokite kompiuterio programos dekompiliavimo juridinius aspektus?
- Pakomentuokite kompiuterio duomenų bazių naudojimo juridinius aspektus?
- Kiek laiko galioja autoriaus turtinės teisės?
- Pakomentuokite duomenų bazių teisinės apsaugos specialiąsias (SUI GENERIS) nuostatas?
- Pakomentuokite autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų teisinius aspektus?
- Pakomentuokite vartotojo licencijos sampratą?
- Pakomentuokite grupinės vartotojo licencijos sampratą?
- Pakomentuokite autorių teisių aspektus naudojant ir platinant medžiagą keičiamose laikmenose?
- Kaip skirstoma programinė įranga pagal jos platinimo ir įsigijimo taisykles?
- Pakomentuokite komercinės programinės įrangos sampratą?
- Pakomentuokite bendrojo ir nemokamo naudojimo programinės įrangos sampratą?
- Kaip patikrinti programinės įrangos gaminio identifikavimo numerį?

Suprasti autorių teisių, taikomų programinei įrangai bei kompiuterinėms byloms (grafinėms, teksto, garso, vaizdo ir kt.) esmę. Suvokti informacijos, parsisiunčiamos internetu, autorių teisių aspektus.

Autorių teisių samprata

- Dauguma programų, kurias jūs įsigyjate, turi autorius, kurių teisės yra saugomos įstatymiškai. Su įsigytais programomis negalima elgtis kitaip, negu leidžia autorines teises ginantys norminiai dokumentai (įstatymai). Jų negalima laisvai kopijuoti ir platinti. Tai įstatymo požiūriu yra neteisėta. Autorinėmis teisėmis yra apsaugota absoliuti dauguma interneto tinklalapių ir bet kokios informacijos (grafinės, teksto, garso, vaizdo ir kt.) kopijavimas iš ten be autoriaus sutikimo taip pat yra neteisėtas. **Autorių teisių subjektas** – autorius, kitas fizinis arba juridinis asmuo, įstatymo nustatytais atvejais turintis išimtinės turtinės autorių teises, taip pat fizinis arba juridinis asmuo, kuriam perėjo išimtinės turtinės autorių teisės (autorių teisių perėmėjas).

Autorių teisės Lietuvoje

- Lietuvoje autorių teises gina Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra (LATGA). Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūrą LATGA-A 1990 m. įkūrė Lietuvos kūrybinės sąjungos ir autoriai. LATGA-A tikslas - ginti autorių teisių turėtojų teises, pavedimo sutartimi perduotas agentūrai, užtikrinti platesnį bei naudingesnį Lietuvos ir užsienio autorių kūrinių panaudojimą. Lietuvoje autorių teises reguliuoja šios teisinės normos:
  - Lietuvos Respublikos įstatymai:
    - Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (2003 m. kovo 5 d. Nr. IX-1355). Toliau šį įstatymą vadinsime trumpiau - Autorių teisių įstatymu.
    - Baudžiamojo kodekso 142 str. (142 straipsnis. Autorystės teisės pasisavinimas).
    - Administracinės teisės pažeidimų kodekso 214 (10 dalis) straipsnis (214(10) straipsnis. Autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimas).
  - Tarptautinės teisės aktai:

- Berno konvencija (Priimta 1886 m. rugsėjo 9 d., papildyta 1896 m. gegužės 4 d. Paryžiuje, peržiūrėta 1908 m. lapkričio 13 d. Berlyne, papildyta 1914 m. kovo 20 d. Berne, peržiūrėta 1928 m. birželio 2 d. Romoje, 1948 m. birželio 26 d. Briuselyje, 1967 m. liepos 14 d. Stokholme ir 1971 m. liepos 24 d. Paryžiuje ir pataisyta 1979 m. rugsėjo 28 d.).

- Lietuvos Vyriausybės nutarimai:

- Dėl autorinio atlyginimo už kūrinių atgaminimą reprografijos būdu (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. Nutarimas Nr. 181).

- Dėl autorinio atlyginimo už knygų ir kitų leidinių panaudą bibliotekose (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. Nutarimas Nr. 182).

Kompiuterių programos, išreikštos bet kuria kalba ir bet kokia forma, įskaitant pradinę projektinę medžiagą, laikomos **autorių teisės objektu**. Autorių teisių objektai taip pat yra kūrinių ar duomenų rinkiniai, duomenų bazės (išreikštos techninėmis priemonėmis skaityti pritaikyta ar kitokia forma), kurie dėl turinio parinkimo ar išdėstymo yra autoriaus intelektualinės kūrybos rezultatas.

Autorių teisių įstatymas taikomas:

- Autoriams ir gretutinių teisių subjektams, kurie yra Lietuvos Respublikos piliečiai arba nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje fiziniai asmenys arba juridiniai asmenys ar įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, kurių buveinės yra Lietuvos Respublikoje;

- Autoriams, nepaisant jų pilietybės ir gyvenamosios vietos, turintiems teises į kūrinius, pirmą kartą išleistus Lietuvos Respublikoje, įskaitant kūrinius, tuo pat metu išleistus Lietuvos Respublikoje ir užsienyje. Kūrinys laikomas išleistu tuo pat metu keliose šalyse, jeigu jis buvo išleistas Lietuvos Respublikos teritorijoje per 30 dienų nuo jo pirmojo išleidimo kitoje šalyje.

Jeigu Lietuvos Respublikos ratifikuotose tarptautinėse sutartyse nustatytos kitokios nuostatos negu Autorių teisių įstatyme, taikomos tarptautinių sutarčių nuostatos.

Kompiuterio programą (toliau programą) įstatymas apibrėžia kaip visumą instrukcijų, pateikiamų žodžiais, kodais, schemomis ar kitu pavidalu, kurios įgalina kompiuterį atlikti tam tikrą užduotį ar pasiekti tam tikrą rezultatą, kai tos instrukcijos pateikiamos tokiomis priemonėmis, kurias kompiuteris gali perskaityti; ši sąvoka apima ir parengiamąją projektinę tokių instrukcijų medžiagą su sąlyga, kad iš jos galima būtų sukurti minėtą instrukcijų visumą.

Duomenų baze įstatyme vadinama kūrinių, duomenų arba kitokios medžiagos susistemintas ar metodiškai sutvarkytas rinkinys, kuriuo galima individualiai naudotis elektroniniu ar kitu būdu, išskyrus kompiuterių programas, naudojamas tokių duomenų bazėms sukurti ar valdyti.

Kompiuterio programos ar duomenų bazės atgaminimas - kopijos (kopijų) gaminimas bet koku būdu ir bet kokia forma, įskaitant visos programos ar duomenų bazės (arba jų dalies) nuolatinį ar laikiną saugojimą elektronine forma.

Programos autorius

- Kompiuterio programos **autorius** yra fizinis asmuo ar fizinių asmenų grupė, kurie sukūrė programą.

Autoriaus turtinės teisės į kompiuterio programą, kurią sukūrė darbuotojas, atlikdamas savo tarnybines pareigas ar vykdydamas tarnybines užduotis, priklauso darbdaviui, jeigu kitaip nenumatyta sutartyje.

Autorius arba kitas autoriaus teisių subjektas gali informuoti visuomenę apie savo teises, panaudodamas autorių teisių apsaugos ženklą, kurį sudaro trys elementai: apskritime arba apvaliuose skliaustuose įrašyta raidė C, autoriaus arba kito autoriaus teisių subjekto vardas (pavadinimas) ir kūrinio pirmojo išleidimo metai.

Autorių asmeninės neturtinės teisės

- Kūrinio autorius, neatsižvelgiant į jo turtines teises, net ir tuo atveju, kai turtinės teisės perduotos kitam asmeniui, turi šias asmenines neturtines teises:

- teisę reikalauti pripažinti kūrinio autorystę, aiškiai nurodant autoriaus vardą ant visų išleidžiamų kūrinių egzempliorių, taip pat kitu įmanomu būdu viešai atliekant kūrinių (autorystės teisė);
- teisę reikalauti, kad bet koku būdu naudojant kūrinių būtų nurodomas arba nebūtų nurodomas autoriaus vardas, arba būtų nurodomas autoriaus pseudonimas (teisė į autoriaus vardą);
- teisę prieštarauti bet kokiam kūrinio ar jo pavadinimo iškraipymui ar kitokiam pakeitimui, taip pat bet kokiam kitam kėsitimui į kūrinių, galinčiam pažeisti autoriaus garbę ar reputaciją (teisė į kūrinio neliečiamybę).

Autoriaus asmeninės neturtinės teisės neperduodamos kitiems asmenims. Autoriui mirus ir jeigu jis nėra davęs tokių nurodymų, autoriaus asmenines neturtines teises saugo jo įpėdiniai. Tais atvejais, kai įpėdinių

nėra, taip pat pasibaigus autoriaus turtinių teisių galiojimo terminams, autoriaus asmeninių neturtinių teisių apsaugą vykdo Lietuvos Vyriausybės įgaliota institucija.

Autorių turtinės teisės

- Autorius turi išimtinės teises atlikti arba leisti atlikti šiuos veiksmus:
  - atgaminti kūrinį bet kokia forma ar būdu;
  - išleisti kūrinį;
  - versti kūrinį;
  - adaptuoti, aranžuoti, inscenizuoti ar kitaip perdirbti kūrinį;
  - platinti kūrinio originalą ar jo kopijas juos parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba juos valdyti. Ši nuostata netaikoma tais atvejais, kai kompiuterių programos nėra pagrindinis platinimo objektas (kompiuterių programos būtiniėje technikoje ir kt.);
  - importuoti kūrinio originalą ar jo kopijas;
  - viešai rodyti kūrinio originalą ar kopijas;
  - viešai atlikti kūrinį bet kokiais būdais ir priemonėmis;
  - transliuoti kūrinį;
  - retransliuoti kūrinį;
  - viešai skelbti kūrinį.

Bet koks kūrinio originalo ar jo kopijų panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo yra laikomas neteisėtu (išskyrus įstatymais numatytus atvejus). Autorius arba jo teisių perėmėjas turi teisę uždrausti tokį kūrinio originalo ar jo kopijų panaudojimą.

Autorius turi teisę gauti autorinį atlyginimą už kiekvieną kūrinio panaudojimo būdą. Autorinio atlyginimo dydis ir mokėjimo tvarka nustatoma autorinėje sutartyje, taip pat autorinėse licencinėse sutartyse, kurias kūrinių naudotojai sudaro su autoriais arba su autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacijomis.

Kompiuterio programos atgaminimas ir adaptavimas

- Asmuo, teisėtai įsigijęs kompiuterio programą, turi teisę be autoriaus ar kito autoriaus teisių subjekto leidimo pasidaryti vieną tos programos kopiją ar adaptuoti programą, jei tokia kopija ar programos adaptavimas būtini tam, kad:
  - galima būtų naudotis šia kompiuterio programa pagal paskirtį, kuriai kompiuterio programa buvo įsigyta, įskaitant programos klaidų ištaisymą;
  - galima būtų atgaminti teisėtai įsigytą kompiuterio programos kopiją jeigu ji yra prarasta, sunaikinta ar tapo netinkama naudoti.

Asmuo, turintis teisę naudoti kompiuterio programą, turi teisę be autoriaus ar kito programos autoriaus teisių subjekto leidimo išbandyti, nagrinėti ar patikrinti programos veikimą tam, kad galėtų nustatyti, kokiomis idėjomis ar principais remiasi programa ar jos sudedamosios dalys, jeigu jis tai daro atlikdamas tokius veiksmus, kuriuos atlikti turi teisę (įdiegia programą peržiūri programos pateikiamus duomenis ekrane, perduoda ar išsaugo programos duomenis).

Jokia kompiuterio programos kopija ar adaptuota programa be autoriaus ar kito autoriaus teisių subjekto leidimo negali būti naudojama kitokiems tikslams.

Kompiuterio programos dekompiliavimas

- Autoriaus ar kito autoriaus teisių subjekto leidimas nėra būtinas, kai reikia atkurti kompiuterio programos kodą ar jį išversti tam, kad būtų galima gauti informaciją kuri užtikrintų savarankiškai sukurtos kompiuterio programos ir kitų programų suderinamumą su sąlyga, kad:
  - tokius veiksmus atlieka asmuo, turintis licenciją, ar kitas asmuo, turintis teisę naudotis programos kopija, ar jų įgaliotas tai atlikti asmuo;
  - informacija, užtikrinanti programų suderinamumą, prieš tai nebuvo lengvai prieinama;
  - šie veiksmai taikomi tik toms originalios programos dalims, kurios yra būtinos, kad programos būtų suderinamos.

Informaciją, gautą pagal aukščiau išvardytas nuostatas, draudžiama:

- naudoti kitiems tikslams, nei suderinti savarankiškai sukurtą kompiuterio programą su kitomis programomis;
- perduoti kitiems asmenims, išskyrus atvejus, kai būtina suderinti savarankiškai sukurtą kompiuterio programą su kitomis programomis;
- naudoti iš esmės panašios kompiuterio programos kūrimui, gaminimui ir komerciniais tikslais arba kitai veiklai, pažeidžiančiai autorių teises.

Duomenų bazių naudojimas

- Teisėtas duomenų bazės ar jos kopijos naudotojas be autoriaus arba kito autoriaus teisių subjekto leidimo turi teisę atlikti veiksmus, numatytus autoriaus turtinėmis teisėmis, jei šie veiksmai reikalingi tam, kad teisėtas duomenų bazės naudotojas galėtų sužinoti duomenų bazės turinį ir juo tinkamai naudotis. Kai teisėtam duomenų bazės naudotojui leidžiama naudotis tik jos dalimi, šios nuostatos taikomos tik tai duomenų bazės daliai.

Išleista arba viešai paskelbta duomenų bazė be autoriaus arba kito autoriaus teisių subjekto leidimo gali būti naudojama kaip pavyzdys mokymo ar mokslinio tyrimo tikslais su sąlyga, kad yra nurodomas jos šaltinis ir panaudojimą pateisina siekiamas nekomercinis tikslas, taip pat dėl visuomenės ir valstybės saugumo interesų, administraciniais bei teismo proceso tikslais.

Autorių teisių galiojimo terminas

- Autoriaus turtinės teisės galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po autoriaus mirties, nepaisant kūrinio teisėto viešo paskelbimo datos. Autoriaus asmeninės neturtinės teisės saugomos neterminuotai. Terminai pradedami skaičiuoti nuo sausio 1 dienos po tų metų, kada įvyko juridinis faktas, kurio pagrindu pradedamas skaičiuoti nurodytas terminas.

Autorių teisių galiojimo terminas į kūrinį, išleistą atskirais vienetais (tomais, dalimis, laidomis, epizodais), skaičiuojamas kiekvienam tokiam vienetui atskirai nuo to vieneto teisėto išleidimo datos.

Duomenų bazių teisinės apsaugos specialiosios (SUI GENERIS) nuostatos

- Autorių teisių įstatymo nuostatos dėl specialiosios (sui generis) duomenų bazių apsaugos taikomos duomenų bazių gamintojams, kurie yra Lietuvos Respublikos piliečiai arba Lietuvos Respublikoje nuolat gyvenantys fiziniai asmenys arba juridiniai asmenys ar įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, kurių buveinė yra Lietuvos Respublikoje. Įstatymo nuostatos taip pat taikomos autoriams, gretutinių teisių subjektams ir duomenų bazių gamintojams, kurių teisės Lietuvos Respublikoje ginamos pagal Lietuvos Respublikos ratifikuotas tarptautines sutartis bei kitus teisės aktus, privalomus Lietuvos Respublikai pagal jos tarptautinius įsipareigojimus.

Duomenų bazės gamintojas, kuris įrodo, kad parinkdamas, sudarydamas, tikrindamas bei pateikdamas duomenų bazės turinį padarė esminių kokybinių ir (ar) kiekybinių (intelektinių, finansinių, organizacinių) investicijų, turi išimtinę teisę atlikti arba leisti atlikti šiuos veiksmus:

- bet koku būdu ar forma, visam laikui ar laikinai perkelti visą duomenų bazės turinį ar esminę jo dalį į kitą laikmeną;
- bet koku būdu viešai paskelbti visą duomenų bazės turinį ar esminę jo dalį, platinant duomenų bazės kopijas, išnuomojant, pateikiant kompiuteriniu, kitokiu ryšiu ar kitais perdavimo būdais. Šios teisės gali būti perduodamos kitiems asmenims sutartimi, paveldėjimo tvarka ar kita įstatymų nustatyta tvarka.

Duomenų bazių gamintojų teisės saugomos nepažeidžiant autorių teisių į duomenų bazės sudarymą ir autorių teisių bei gretutinių teisių į kūrinius ir gretutinių teisių objektus, kurie sudaro duomenų bazės turinį.

Išimtinė teisė platinti duomenų bazės egzempliorius nustoja galioti į duomenų bazės gamintojo arba jo pavedimu parduotus ir komercinėje apyvartoje teisėtai esančius duomenų bazės egzempliorius.

Duomenų bazės, kuri teisėtai bet kuriuo būdu tapo viešai prieinama, gamintojas negali kliudyti teisėtiems duomenų bazės naudotojams perkelti į kitas laikmenas ar naujai panaudoti bet kokiais tikslais nedideles, vertinant kokybiniu ir (ar) kiekybiniu požiūriu, jos turinio dalis. Jeigu teisėtas naudotojas turi teisę panaudoti tik tam tikras duomenų bazės dalis, šios nuostatos taikomos tik toms duomenų bazės dalims.

Duomenų bazės, kuri teisėtai bet kuriuo būdu tapo viešai prieinama, teisėtas naudotojas neturi teisės vykdyti veiksmų, kurie prieštarautų įprastam duomenų bazės panaudojimui arba pažeistų duomenų bazės gamintojo teisėtus interesus.

Duomenų bazės, kuri teisėtai bet kuriuo būdu tapo viešai prieinama, teisėtas naudotojas privalo nepažeisti autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų teisių į kūrinius ir gretutinių teisių objektus, kurie sudaro duomenų bazės turinį.

Duomenų bazės, kuri bet kuriuo būdu tapo viešai prieinama, teisėtas naudotojas be duomenų bazės gamintojo leidimo turi teisę perkelti ar naujai panaudoti didesnę jos turinio dalį, kai:

- neelektroninės duomenų bazės turinys perkeliamas į kitą laikmeną asmeniniam naudojimui;

- duomenų bazės dalis pateikiama kaip pavyzdys mokymo ar įvairių sričių mokslinio tyrimo tikslais su sąlyga, kad yra nurodomas jos šaltinis ir panaudojimą pateisina siekiamas nekomercinis tikslas;
- duomenų bazė perkeliama ir naudojama visuomenės ir valstybės saugumo interesais, administraciniais ar teismo proceso tikslais.

Neleidžiama daryti pakartotines bei sistemingas ištraukas ir naudoti nedideles duomenų bazės turinio dalis, kai šie veiksmai prieštarauja tos duomenų bazės normaliam panaudojimui arba pažeidžia teisėtus duomenų bazės gamintojo interesus.

Duomenų bazių gamintojų teisės saugomos 15 metų nuo duomenų bazės sudarymo datos. Jeigu per šį laikotarpį duomenų bazė kuriuo nors būdu tapo viešai prieinama, duomenų bazių gamintojų teisės saugomos 15 metų nuo duomenų bazės viešo paskelbimo datos.

Duomenų bazių apsaugos galiojimo terminai skaičiuojami nuo sausio 1 dienos po tų metų, kuriais duomenų bazė buvo sudaryta arba pirmą kartą tapo viešai prieinama.

Bet koks kokybiškai ir kiekybiškai įvertintas esminis duomenų bazės turinio pakeitimas, įskaitant pakeitimus dėl vėlesnių papildymų, išbraukimų ir pataisymų, kuriuos galima laikyti kokybiškai ir kiekybiškai įvertintomis naujomis esminėmis investicijomis, suteikia teisę duomenų basei taikyti naują apsaugos galiojimo terminą.

Teisinė atsakomybė

- Autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimu laikomi šie veiksmai:
  - kūrinio ar gretutinių teisių objekto panaudojimas (įskaitant išleidimą, atgaminimą, viešą atlikimą, transliavimą bei retransliavimą ar viešą paskelbimą), importavimas ir platinimas be autoriaus ar gretutinių teisių subjekto licencijos (nesudarius sutarties arba pažeidžiant jos sąlygas);
  - kūrinių ir gretutinių teisių objektų neteisėtų kopijų importavimas, eksportavimas, platinimas, gabenimas ar laikymas komerciniais tikslais;
  - įstatyme ar autorinėse sutartyse nustatyto autorinio atlyginimo nesumokėjimas;
  - bet kokių techninių apsaugos priemonių, kurias autorių teisių ar gretutinių teisių subjektai naudoja šiame įstatyme numatytais savo teisėms įgyvendinti arba apsaugoti, pašalinimas, taip pat paslaugų tai padaryti siūlymas bei atitinkamų prietaisų, leidžiančių pašalinti tokias technines apsaugos priemones, gaminimas, importavimas, gabenimas, laikymas, turint tikslą platinti, ir platinimas;
  - informacijos apie autorių teisių ar gretutinių teisių valdymą panaikinimas arba pakeitimas be autorių ar gretutinių teisių subjektų leidimo, taip pat kūrinių, atlikimų įrašų, fonogramų ar jų kopijų platinimas, importavimas, transliavimas, viešas paskelbimas ar padarymas viešai prieinamais be leidimo panaikinus arba pakeitus informaciją apie teisių valdymą;
  - autoriaus ar atlikėjo asmeninių neturtinių teisių pažeidimas;
  - kitų Autorių teisių įstatymo nuostatų pažeidimas.

Autorių teisės ginamos Lietuvos Respublikos įstatymuose numatyta tvarka.

Teismas, nustatęs, kad kūriniai ar gretutinių teisių objektai buvo neteisėtai panaudoti, išieško iš naudotojo 5 kartus didesnę autorinį atlyginimą, negu priklausytų mokėti pagal suteiktą licenciją panaudoti kūrinį ar gretutinių teisių objektą.

Iš asmenų, kurie per vienerius metus nuo autorinio atlyginimo išieškojimo, pakartotinai pažeidžia Autorių teisių įstatymo nustatytą kūrinių ir gretutinių teisių objektų panaudojimo tvarką išieškomas 10 kartų didesnis autorinis atlyginimas, negu priklausytų mokėti už suteiktas teises pagal licenciją panaudoti kūrinį ar gretutinių teisių objektą.

Nuostolių ir materialinės žalos atlyginimo tvarką reglamentuoja Civilinis kodeksas ir Autorių teisių įstatymo normos.

Nustatydamas nuostolių dydį, teismas atsižvelgia į pažeidimo esmę, padarytos žalos dydį, autoriaus teisių ar gretutinių teisių subjekto negautas pajamas ir kitas turėtas išlaidas. Neteisėti kūrinių ir gretutinių teisių objektų egzemplioriai gali būti perduoti atitinkamai autorių teisių arba gretutinių teisių subjektams šiuo prašymu.

Vietoj nuostolių atlyginimo autoriaus teisių ar gretutinių teisių subjektas gali reikalauti kompensacijos, kurios dydis apskaičiuojamas nuo atitinkamo kūrinio ar gretutinių teisių objekto teisėto pardavimo kainos, didinant ją iki 200 procentų, o esant pažeidėjo tyčiai - iki 300%.

Asmuo, pažeidęs autoriaus ar atlikėjo asmenines neturtines teises, **privalo atlyginti moralinę žalą**, kurios dydį, išreikštą pinigais, nustato teismas. Moralinės žalos atlyginimo dydis kiekvienu atveju neturi būti

mažesnis negu 5 000 litų ir ne didesnis negu 25 000 litų. Teismas, nustatydamas moralinės žalos, išreikštos pinigais, dydį, atsižvelgia į žalą padariusio asmens kaltę, jo turčinę padėtį, moralinės žalos pasekmes bei kitas turinčias reikšmės bylai aplinkybes.

Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214(10) straipsnyje už neteisėtą (neturint autoriaus arba gamintojo, arba jų teisių perėmėjų leidimo) kompiuterių programos ir duomenų bazės atgaminimą, platinimą, viešą atlikimą, kitokį panaudojimą bet kokiais būdais ir priemonėmis komerciniams tikslams, taip pat laikymą tokiems tikslams numatoma **bauda nuo vieno tūkstančio iki dviejų tūkstančių litų su neteisėtai išleistų, atgamintų, platinamų, kitaip naudojamų ar laikomų egzempliorių konfiskavimu, taip pat neteisėto atgaminimo įrangos konfiskavimu.**

Asmuo, kartą baustas administracine nuobauda už 214(10) straipsnio pažeidimus, ir pakartotinai padaręs tokius pat pažeidimus, baudžiamas **bauda nuo dviejų tūkstančių iki trijų tūkstančių litų su neteisėtai atgamintų, platinamų, kitaip naudojamų ar laikomų egzempliorių, taip pat neteisėto atgaminimo įrangos konfiskavimu.**

Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso (LR BK) 142(1) straipsnyje numatoma baudžiamoji atsakomybė - **laisvės atėmimas iki dvejų metų arba bauda** - už kompiuterių programų ir duomenų bazių, neteisėtą atgaminimą neteisėtų kopijų importavimą, eksportavimą platinimą, gabenimą ar laikymą komerciniais tikslais, jeigu neteisėtų kopijų bendra vertė (apskaičiuojama pagal teisėtų kopijų mažmenines kainas) yra **ne mažesnė kaip 100 minimalių gyvenimo lygių (MGL)** suma arba ta pati veika, padaryta grupės iš anksto susitarusių asmenų.

Už LR BK 142(1) straipsnio pažeidimą teismas **privalomai** skiria papildomą bausmę - turto konfiskavimą (LR BK 35 straipsnis).

Neteisėtoms kūrinių, kompiuterių programų, audiovizualinių įrašų ir fonogramų kopijoms, įvežamoms į Lietuvos Respubliką, gali būti taikomos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytos muitinės priemonės.

Suprasti autorių teisių aspektus naudojant ir platinant medžiagą keičiamose laikmenose: kompaktinėse plokštelėse, talpiuosiuose diskeliuose, diskuose, diskeliuose.

Vartotojo licencija

• Dauguma komercinių programų parduodamos pagal tam tikrą licenciją. Licencija paprastai nustato tokius dalykus:

- kompiuterių, kuriuose gali būti įdiegta programa, skaičių;
- vartotojų skaičių.

Pagal licenciją asmeninio kompiuterio naudotojas dažniausiai gali tą programą vykdyti tik savo kompiuteryje ir pasidaryti atsarginę programos kopiją. Kai kurios licencijos leidžia vartotojui turėti kelias programos kopijas skirtinguose kompiuteriuose su sąlyga, kad vienu metu nebus vykdoma skirtinguose kompiuteriuose.

Grupinės licenzijos sąvoka

• Didelės organizacijos paprastai neperka tam tikro kiekio autorinių programų, o perka vieną kopiją su **grupine licencija** - galimybe pasigaminti nustatytą kopijų skaičių reikalingą firmos poreikiams patenkinti.

Autorių teisių aspektai naudojant ir platinant medžiagą keičiamose laikmenose

• **Darbas kompiuterių tinkle.** Dirbdami tinkle būkite atidūs ir atsitiktinai nepridarykite programinės įrangos kopijų, jeigu neturite tam teisės.

• **Parsisiuntimai iš interneto.** Parsisiunčiant bylas iš interneto reikia taip pat priimti domėn autorių teisių apsaugą. Net ir tuo atveju, kai konkrečiame tinklalapyje informacija platinama laisvai, nebūtinai tai reiškia, kad šio tinklalapio savininkas turi tam teisę tai daryti. Tokiu atveju jūsų bylos parsisiuntimas bus neteisėtas.

• **Diskelių, CD-ROM, DVD, ZIP diskelių kopijavimas.** Jeigu nusipirkote programinę įrangą ar kitas bylas keičiamose laikmenose, galite pasidaryti tik vieną atsarginę jos kopiją.

Jūs neturite teisės platinti (perparduoti) šios nupirktos informacijos netgi šeimos nariams, draugams ar kaip nors kitaip.

1.8.1.3. Žinoti, kaip patikrinti programinės įrangos gaminio identifikavimo numerį (angl. Product ID). Suprasti bendrojo naudojimo (laikiniai nemokamų – angl. shareware), laisvojo naudojimo (nemokamų - angl. freeware) programų vartotojo licencijų sąvokas.

Programinės įrangos rūšys

- Visą programinę įrangą pagal jos platinimo ir įsigijimo taisykles galima skirstyti į tokias pagrindines grupes:
  - komercinė programinė įranga;
  - bendrojo naudojimo programinė įranga;
  - laisvojo naudojimo programinė įranga.

Komercinė programinė įranga

- Komercinė programinė įranga vadinamos programos, kurias paprastai sukuria programuotojų kolektyvai (rečiau - atskiri programuotojai) ir kurios platinamos už atlyginimą. Tokių programų įsigijimą ir naudojimą reglamentuoja kompiuterių programų apsaugos įstatymai ir kiti teisės aktai.

Bendrojo ir nemokamo naudojimo programinė įranga

- **Bendrojo naudojimo** programine įranga (angl. shareware) vadinama tokia programinė įranga, už kurią autoriai nori gauti nedidelį atlyginimą. Tai nurodoma programų dokumentacijoje ar jas pristatant. Už tą atlyginimą autoriai gali pateikti papildomą dokumentaciją pranešti apie tolesnius pakeitimus ir t.t. Tokios programos platinimas dažnai grindžiamas naudotojų garbingumu: už ją galima ir nemokėti, bet autorius paprastai prašo kiek nors atsilyginti, jei ta programa bus naudojama nuolat. Tokiu atveju tie asmenys, kuriems perduodate šios programos kopiją taip pat turėtų atsilyginti programos autoriui.
Laisvai kopijuojama programine įranga (angl. freeware), vadinamos programos, kurias paprastai sukuria programuotojai - entuziastai ir be jokio atlyginimo platina tinklo naudotojams per elektroninį pašta, naujienų grupes ir kitas elektronines bendravimo priemones. Nors šią programinę įrangą gali naudoti kiekvienas, jos kūrėjo autorinės teisės išlieka: šias programas naudoti galima laisvai, tačiau jas parduoti negalima.

Kita panaši programinės įrangos rūšis, angliškai vadinama **free software**, skiriasi tuo, kad bet kas gali ją ir modifikuoti. Todėl ji pateikiama su programų išėities tekstais. Be to, šios programos nebūtinai nemokamos. Bet kas gali jas parduoti, jei tik nėra kitaip nustatyta.

Kaip patikrinti programinės įrangos gaminio identifikavimo numerį?

- Paprastai reikia išrinkti programos meniu komandą **Help->About**. Atsivers dialogo langas, kuriame bus trumpas programos pristatymas ir gaminio identifikavimo numeris.